

Povzetek revizijskega poročila *Skrb za tiste, ki zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti potrebujejo pomoč drugih*

Računsko sodišče je izvedlo revizijo, da bi preverilo, ali so bili *Vlada Republike Slovenije* (v nadaljevanju: vlada), *Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti* (v nadaljevanju: MDDSZ) ter *Ministrstvo za zdravje* (v nadaljevanju: MZ) v obdobju od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2018 *uspešni pri zagotavljanju dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva*, oziroma da bi odgovorilo na vprašanje, ali Republika Slovenija zadovoljivo skrbi za tiste, ki zaradi starosti, duševne ali telesne prizadetosti potrebujejo pomoč drugih.

Računsko sodišče je izreklo mnenje, da skrb države za zagotavljanje pomoči vsem, ki jo potrebujejo, v obdobju, na katero se nanaša revizija, *ni bila zadovoljiva*. Vlada, MDDSZ ter MZ po mnenju računskega sodišča *niso bili uspešni pri zagotavljanju dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva vsem tistim, ki jih potrebujejo*, saj niso izkazali, da uresničujejo cilje za zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva. Poleg tega niso zagotovili enake obravnave upravičencev, načrtovanje novega sistema dolgotrajne oskrbe pa ni bilo ustrezno.

V letu 2016 je pomoč v obliki različnih storitev socialnega varstva prejelo le 8,9 odstotka od vseh 395.127 upravičencev, 1,7 odstotka upravičencev je bilo v čakalni vrsti za sprejem v domove za starejše. Za ostalih 89,4 odstotka upravičencev država ni imela podatkov o tem, ali ter koliko pomoči bi potrebovali ter ali in kakšno pomoč dejansko prejema. Država tudi ni imela podatkov o tem, katere oblike pomoči so v okviru posameznih regij dostopne ter ali in koliko upravičencem so posamezne oblike pomoči nedosegljive glede na njihove finančne zmožnosti. Država zato ne pozna odgovora na vprašanje, koliko oseb, ki so potrebovale pomoč drugih, je v obdobju, na katero se nanaša revizija, ostalo brez nje.

MDDSZ ni zagotovilo podatkov o potrebah in razpoložljivih kapacitetah za vse oblike storitev socialnega varstva. MDDSZ tako ni moglo ugotavljati, kakšen obseg ter katere konkretne oblike storitev (skupnostne ali institucionalne) bi osebe, ki potrebujejo pomoč drugih, dejansko potrebovale. Kljub temu se je država odločila, da bo spodbujala razvoj skupnostnih oblik storitev socialnega varstva, čeprav podatki kažejo, da je povpraševanje po vključitvi v domove za starejše, ki je institucionalna oblika varstva, 3-krat večje od povpraševanja po pomoči na domu, ki je skupnostna oblika varstva. Tako je država določila ključni cilj "izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva", katerega kazalnik je bil izražen kot sprememba razmerja med številom uporabnikov institucionalnih in številom uporabnikov skupnostnih oblik storitev socialnega varstva (z 2 : 1 na 1 : 1). Država naj bi v skladu s tem ciljem do leta 2020 izenačila razmerje med številom uporabnikov institucionalnih in skupnostnih oblik storitev socialnega varstva. Vendar pa je računsko sodišče ugotovilo, da je bilo že v letu 2016 navedeno razmerje 3 : 1, kar pomeni, da se država oddaljuje od ključnega cilja. Razlog za to izhaja iz dejstva, da je država poskrbela le za dodatne kapacitete v okviru institucionalnega varstva, medtem ko ni izvedla nobenega ukrepa, ki bi bil neposredno povezan s povečanjem števila uporabnikov v okviru skupnostnih oblik storitev socialnega varstva.

MDDSZ *ni zagotovilo enake ali primerljive obravnave upravičencev glede dostopnosti do storitev*, in sicer ne glede na to, ali bi se ti odločili za institucionalno ali skupnostno obliko storitve socialnega varstva. Tako je s pravno ureditvijo omejilo vrsto in obseg pomoči na domu, kar pomeni, da lahko upravičenci prejmejo le 80 ur

točno določene vrste pomoči, ne pa nujno toliko pomoči in tiste vrste obravnave oziroma opravil, kot bi dejansko potrebovali. Zato so bili lahko uporabniki storitev pomoči na domu, ki bi potrebovali pomoč kadarkoli, ter uporabniki, ki bi na svojem domu potrebovali več pomoči od predpisanega obsega, v slabšem položaju od uporabnikov oskrbe v okviru domov za starejše, saj imajo ti uporabniki na voljo več vrst storitev pomoči.

Enaka ali primerljiva obravnava ni bila zagotovljena niti uporabnikom oskrbe v domovih za starejše, saj MDDSZ ni natančno določilo kriterijev in meril za sprejem v zavode, ni natančno določilo standardov oskrbe v domovih za starejše, ni določilo vseh potrebnih kadrovskih normativov za socialno oskrbo v domovih za starejše ter ni določilo natančnih meril in kriterijev za uvrščanje uporabnikov institucionalnega varstva v posamezne kategorije oskrbe. Zato lahko domovi za starejše uveljavljajo različna pravila pri vodenju čakalnih vrst in sprejemu upravičencev v domove za starejše, hkrati pa lahko uporabniki storitev oskrbe v okviru različnih domov za starejše prejema različne obsege oskrbe, čeprav so uvrščeni v isto kategorijo oskrbe.

MDDSZ ni zagotovilo enake ali primerljive obravnave upravičencev pri zagotavljanju cenovne dosegljivosti storitev socialnega varstva, saj so skupnostne oblike storitev socialnega varstva dražje od institucionalnih oblik. Tako je na primer cena za uro pomoči v domu za starejše v povprečju 17-krat nižja od ure pomoči na domu, pri tem uporabnik pomoči na domu tudi po plačilu občinske subvencije plača za uro oskrbe na domu v povprečju kar 8,5-krat več, kot plača uporabnik za uro oskrbe v domu za starejše. Ministrstvo s pravno ureditvijo tudi ni zagotovilo enake obravnave uporabnikov storitev v domovih za starejše, saj so cene oskrbe pri koncesionarjih za skoraj 28 odstotkov višje od cen oskrbe pri javnih zavodih, poleg tega pa se cene v domovih za starejše oblikujejo neodvisno od dejanskih stroškov oskrbe. Zato so nekaterim uporabnikom stroški v okviru cene oskrbe zaračunani večkrat in/ali so zaračunani napačnim uporabnikom glede na vrsto in kategorijo ter standard storitve oskrbe, ki jo prejema. Enaka obravnava glede cenovne dosegljivosti pa tudi ni zagotovljena uporabnikom pomoči na domu, saj se višina doplačil cene storitev oskrbe v različnih občinah bistveno razlikuje. Tako so uporabniki storitev oskrbe na domu v občinah, ki presegajo predpisano 50-odstotno doplačilo cene oskrbe, v boljšem položaju od uporabnikov v občinah, ki ceno oskrbe subvencionirajo le v okviru predpisanega 50-odstotnega obsega.

Vlada, MDDSZ in MZ niso ustrezno načrtovali novega sistema dolgotrajne oskrbe. Tako vlada ni natančno določila in razmejila nalog, za katere naj bi bilo pristojno vsako od obeh ministrstev. Pri pripravi predloga Zakona o dolgotrajni oskrbi niso bile natančno ugotovljene slabosti obstoječega sistema socialnega varstva in niso bila natančno izračunana potrebna sredstva ter določeni viri financiranja storitev v okviru nove ureditve ob upoštevanju dejanskih potreb upravičencev in trenda staranja prebivalstva. Vlada je za projekte, ki naj bi zgolj pokazali, ali so predvidene rešitve v zvezi z dolgotrajno oskrbo ustrezne ali ne, namenila kar 74,5 milijona evrov. To je po oceni računskega sodišča nesorazmeren strošek v primerjavi s potrebnimi sredstvi za zagotovitev manjkajočih kapacitet. Zaradi tega ni mogoče pričakovati, da bo država z načrtovanimi projekti in ukrepi ter predvidenim zakonom, ki bo urejal dolgotrajno oskrbo, vzpostavila sistem, ki bo zagotavljal oskrbo vsem upravičencem, ki potrebujejo pomoč, ne glede na regijo, kjer bivajo, ter ne glede na njihove finančne zmožnosti.

Računsko sodišče je revidirancem podalo priporočila za izboljšanje poslovanja, od MDDSZ pa je zahtevalo predložitev odzivnega poročila.

Ljubljana, 16. septembra 2019